

УДК 343.35:343.3/.7(477)(045)
DOI 10.32782/2523-4269-2025-90-77-82

Цуцкірідзе Максим Сергійович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу
(Національна академія внутрішніх справ, м. Київ)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5880-8542>

Назимко Єгор Сергійович,
доктор юридичних наук, професор, перший проректор
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4949-4155>

Пономарьова Тетяна Ігорівна,
доктор юридичних наук, старший дослідник,
завідувач науково-дослідної лабораторії із проблем запобігання кримінальним
правопорушенням
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5209-0234>

НЕЗАКОННІ ПРИДБАННЯ, ЗБУТ АБО ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

У статті аналізуються підходи вчених до визначення об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого статтею 359 Кримінального кодексу України. Установлено, що вчинення діяння, передбаченого статтею 359 Кримінального кодексу України, безпосередньо пов'язане з незаконним порушенням недоторканості приватного життя. Визначено, що коли формами реалізації об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого статтею 359 Кримінального кодексу України, є їх придбання та збут, посягання здійснюється на відповідний вид господарської діяльності. Підсумовано, що доцільним є визначення безпосереднім об'єктом такого діяння права громадянина на недоторканність приватного життя, особисту та сімейну таємницю, а родовим об'єктом – суспільні відносини, що забезпечують конституційні права та свободи людини і громадянина.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, об'єкт кримінального правопорушення, кримінальна відповідальність, незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації, авторитет органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, недоторканість приватного житла, легітимність, приватне спілкування.

Постановка проблеми. Криміналізація незаконних дій зі спеціальними технічними засобами отримання інформації зумовлена підвищенням ступенем суспільної небезпечності, що пов'язано з тим, що такі засоби скеровані на забезпечення можливості здійснювати оперативно-розшукову діяльність і проводити негласні слідчі (розшукові) дії. Коли ж спеціальні технічні засоби застосовуються з порушенням законодавства, такі дії можуть призвести до порушення конституційного права громадян на захист від втручання у приватне життя. Проте аналіз чинного кримінального законодавства України надає підставу для констатації, що, незважаючи на вказане, кримінальне правопорушення, передбачене ст. 359 Кримінального кодексу (далі – КК) України, відповідно до родового об'єкта віднесене законодавцем до кримінальних правопорушень, що посягають на авторитет органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, що не відповідає фактичним суспільним відносинам, на які здійснюється кримінальний протиправний вплив. Отже, вказане свідчить про те, що об'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 359 КК України, потребує уточнення.

Метою статті є проведення аналізу й узагальнення теоретичних підходів до визначення об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 359 КК України (незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Елементи складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 359 КК України, розглядалися у працях таких учених, як В.Я. Бондаренко, А.О. Данилевський, Ю.О. Данилевська, Б.Д. Леонов, Т.В. Лутак, В.І. Павликівський, О.Ф. Пасека, В.С. Серьогін, А.О. Хлопов та інші. Проте низка проблем залишилась нерозв'язаною, що зумовлює актуальність вибраної теми дослідження.

Виклад основного матеріалу. У сучасній кримінально-правовій науці, незважаючи на її динамізм і трансформації, які актуалізувались останнім часом, дотепер немає універсального підходу до тлумачення поняття об'єкта кримінального правопорушення. Так, деякі вчені (В.М. Куц, А.Ф. Зелінський, Є.В. Фесенко [1, с. 76; 2, с. 152]) вважають, що об'єктом кримінального правопорушення є цінності та блага. Є.В. Фесенко взагалі пропонує структуру цінностей як об'єкта кримінальних правопорушень, до яких відносить п'ять класів компонентів: 1) потерпілих; 2) їхні інтереси та права; 3) соціальні зв'язки; 4) предмети (матеріальні блага); 5) нематеріальні блага, що належать потерпілим [1, с. 76].

Водночас більшість учених підтримують традиційний для сучасної науки кримінального права підхід, відповідно до якого об'єктом кримінального правопорушення є суспільні відносини. Так, В.Я. Тацій і Ю.О. Пономаренко зазначають, що об'єкт кримінального правопорушення – це елемент складу кримінального правопорушення, що поєднує в собі ознаки, які характеризують те, проти чого спрямоване кримінальне правопорушення. До ознак об'єкта кримінального правопорушення як елемента складу кримінального правопорушення, на думку вчених, належать: 1) об'єкт як ознака складу кримінального правопорушення (об'єкт кримінального правопорушення у власному, вузькому значенні); 2) предмет кримінального правопорушення; 3) потерпілий від кримінального правопорушення. Лише об'єкт кримінального правопорушення у власному, вузькому значенні є обов'язковою ознакою цього елемента складу кримінального правопорушення;

предмет кримінального правопорушення і потерпілий від кримінального правопорушення є його факультативними ознаками. Суспільні відносини, що є об'єктом кримінального правопорушення, мають об'єктивний характер, тобто існують поза і незалежно від людської свідомості, а тому незалежно й від самого кримінального закону; є первинними як щодо нього, так і щодо самого кримінального правопорушення. Ці суспільні відносини регулюються різними галузями публічного чи приватного, національного чи міжнародного, позитивного природного права. Ці відносини є об'єктом кримінально-правової охорони, у разі вчинення кримінального правопорушення вони стають об'єктом кримінального правопорушення [3, с. 207–209].

Наведена позиція видається більш прийнятною, отже, у межах цього дослідження надалі об'єктом кримінального правопорушення вважатимуться суспільні відносини, які регулюються різними галузями права й охороняються засобами кримінального права.

Під час розгляду об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 359 КК України, необхідно відзначити, що вказана кримінально-правова норма розміщена у розд. XV КК України «Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів». Традиційно родовим об'єктом цих кримінальних правопорушень учені вважають групу суспільних відносин, що виникають між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян і фізичними особами у зв'язку зі здійсненням адміністративно-розпорядчих функцій із метою захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб [4, с. 429]. Основним безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення вважається встановлений порядок використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, який забезпечує авторитет органів державної влади. Додатковим факультативним об'єктом, на думку вчених, можуть бути виборчі, трудові й інші права і свободи людини та громадянина, власність, економічні інтереси суб'єктів господарювання тощо [5, с. 1115].

На думку Т.В. Лутак, родовим об'єктом злочину, передбаченого ст. 359 КК України, доцільно вважати діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування і об'єднань громадян із забезпечення інформаційного суверенітету й інформаційної безпеки України. Безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 359 КК України, є суспільні відносини з установленого порядку придбання, збуту та використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, які гарантують інформаційні суверенітет і безпеку України. Склад незаконного використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації може також містити додатковий об'єкт чи додаткові об'єкти (зокрема, права особи, що пов'язані із забезпеченням приватності, – захищеність таємниці, конфіденційності або приватного характеру інформації від несанкціонованого отримання, використання та розповсюдження) [7, с. 11–12].

Відповідно, залежно від безпосереднього об'єкта, кримінальні правопорушення, передбачені розд. XV КК України, можуть бути диференційовані на декілька груп. Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та інші ці діяння розділили на такі групи: кримінальні правопорушення у сфері використання державних символів (ст. ст. 338 і 339 КК); кримінальні правопорушення,

пов'язані з перешкоджанням діяльності організацій і об'єднань громадян (ст. ст. 340, 341 КК); кримінальні правопорушення проти представників влади, працівників правоохоронних органів, членів громадських формувань (ст. ст. 342–353 КК); кримінальні правопорушення у сфері використання документів і засобів отримання інформації (ст. ст. 357–360 КК); інші кримінальні правопорушення проти авторитету держави та діяльності об'єднань громадян (ст. ст. 354–356 КК) [4, с. 430].

А.В. Боровик пропонує таку класифікацію кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян і кримінальних правопорушень проти журналістів: 1) кримінальні правопорушення проти державних символів та порядку їх використання (ст. ст. 338 і 339 КК); 2) кримінальні правопорушення, пов'язані з перешкоджанням діяльності підприємств, установ, організацій і об'єднань громадян (ст. ст. 340 і 341 КК); 3) кримінальні правопорушення проти представників влади й інших осіб у зв'язку з їхньою службовою чи громадською діяльністю (ст. ст. 342–345, 346, 347, 348, 349, 350–352 КК); 4) кримінальні правопорушення проти журналістів (ст. ст. 345–1, 347–1, 348–1, 349–1); 5) кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним заволодінням чи пошкодженням документів, штампів, печаток, а також їх підробленням, збутом чи використанням (ст. ст. 357 і 358 КК); 6) кримінальні правопорушення проти порядку наділення владними повноваженнями (ст. ст. 353, 359 КК); 7) кримінальні правопорушення у сфері забезпечення порядку реалізації прав і виконання обов'язків (ст. ст. 354–356 КК); 8) інші кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян (ст. 360 КК) [6].

І.М. Залюлова вважає, що до кримінальних правопорушень, які посягають на суспільні відносини, які забезпечують авторитет органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, а також будь-яких інших підприємств, установ, організацій, належать: незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій (ст. 340 КК України); захоплення державних або громадських будівель чи споруд (ст. 341 КК України); одержання незаконної винагороди працівником державного підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України); примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355 КК України); самоправство (ст. 356 КК України); викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (ст. 357 КК України); підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів (ст. 358 КК України); незаконне використання (у редакції ст. 359 КК України до 15 червня 2010 р. – *Т. П.*) спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації (ст. 359 КК України); умисне пошкодження ліній зв'язку (ст. 360 КК України) [8, с. 30–31].

Проте вчена водночас указує на те, що авторитет у контексті розд. XV кримінального законодавства можна розглядати як поняття етики, що становить особливий вид суспільних відносин, заснованих на загальноновизнаному впливі будь-якої особи або організації в різних сферах життя, або здатність особи чи групи чинити вплив на інших осіб. Авторитет у широкому розумінні – це властивість особи чи груп здійснювати вплив на поведінку соціального об'єднання або окре-

мого громадянина в різних сферах суспільного життя шляхом неформального чи ненасильницького впливу, що можливо за допомогою досвіду, таланту, знань, становища, високих моральних якостей, особистого прикладу, заступництва [8, с. 21].

Наведена позиція є дискусійною, оскільки таке тлумачення поняття авторитету влади звужує її правове значення, що створює додаткові чинники для помилкового визначення об'єкта кримінального правопорушення, пов'язаного з незаконним обігом спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. Як здається, ключовим аспектом у визначенні поняття авторитету влади є її сприйняття крізь призму легітимності.

Щодо цього П.М. Петровський і Т.В. Новаченко зазначають, що легітимність влади і її авторитет – це деякою мірою схожі феномени. У них відбивається ставлення громадськості до влади: коли вона визнається більшістю народу законною і справедливою, коли народ погоджується із владою, коли він добровільно визнає її право ухвалювати рішення, що повинні виконуватися. Що нижчий рівень легітимності, то частіше влада спиратиметься на силовий примус, тому легітимність влади й авторитет керівника – показники демократичності й ефективності державної влади. За демократичних умов легітимації підлягають всі основні елементи механізму створення авторитету: інституції, через які він здійснюється, управлінські ролі носія авторитету, спосіб проголошення і структура авторитетних вимог і розпоряджень [9].

Отже, легітимація влади – це комплекс визначених законодавством заходів і засобів, які застосовує державна влада з метою забезпечення можливості вважатись законною. Більшість зазначених заходів і засобів є такими, що застосовуються органами державної влади для виконання своїх функцій і реалізації відповідних повноважень. Саме такий підхід був використаний законодавцем під час визначення родового об'єкта кримінальних правопорушень, передбачених розд. XV КК України. Проте, якщо більшість складів протиправних діянь, викладених у цьому розділі, можуть вважатись такими, що посягають на ці суспільні відносини, то діяння, передбачене ст. 359 КК України, здебільшого завдає чи може завдати шкоди іншим цінностям і благам.

Так, можна погодитись із думкою В.Я. Бондаренко стосовно того, що з урахуванням специфіки окремих складів злочинів, незаконне придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації можуть спричиняти шкоду або створювати загрозу її спричинення таким сферам суспільних відносин: 1) основам національної безпеки (у разі вчинення злочинів, передбачених ст. ст. 111, 114 КК); 2) порядку обігу інформації про особу (у разі скоєння злочинів, передбачених ст. ст. 132, 145 КК); 3) виборчим та іншим особистим правам людини і громадянина (у разі вчинення злочинів, передбачених ст. ст. 159, 163, 168, 176, 177, 182 КК); 4) господарській діяльності (у разі вчинення злочинів, передбачених ст. ст. 231, 232–1 КК); 5) суспільним відносинам у сфері охорони службової інформації (у разі скоєння злочинів, передбаченого ст. 330 КК); 6) суспільним відносинам у сфері використання ЕОМ (комп'ютерів), систем і комп'ютерних мереж, мереж електрозв'язку (у разі вчинення злочинів, передбачених ст. ст. 361 та 362 КК); 7) правосуддю (у разі скоєння злочину, передбаченого ст. 376–1 КК). У разі використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформа-

ції в цих злочинах шкода спричиняється насамперед суспільним відносинам у сфері охорони національної безпеки, виборчим та іншим особистим права людини і громадянина, господарській діяльності тощо. Отже, суспільна небезпека використання цих засобів полягає у спричиненні шкоди чи створенні небезпеки її спричинення саме цим суспільним відносинам, а не авторитету чи порядку управління. Спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації в цих випадках можуть визначатися або знаряддями, або засобами вчинення цих суспільно небезпечних діянь [10, с. 73–74].

У контексті наведеної думки окремо необхідно відзначити безсистемність підходу законодавця до розуміння поняття використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації у ст. 359 КК України та, наприклад, у ч. 2 ст. 163 кримінального законодавства. Так, у ч. 2 ст. 163 КК України, як видається, формально виокремлено спеціальну мету використання спеціальних засобів, призначених для негласного зняття інформації, – порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер. Водночас така кваліфікуюча ознака визначена лише в указаній частині наведеної кримінально-правової норми. У ст. 182 КК України, якою передбачено кримінальну відповідальність за порушення недоторканності приватного життя, учинення такого діяння з використанням спеціальних засобів, призначених для негласного зняття інформації, не передбачено як ознаку, що обтяжує кримінальну відповідальність, отже, скоєння таких дій має кваліфікуватись за сукупністю ст. ст. 182 та 359 КК України.

Аналіз судових вироків дає підставу для констатації, що в більшості випадків учинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 359 КК України, безпосередньо пов'язане з метою отримання приватної або конфіденційної інформації та майже завжди – з незаконним порушенням недоторканності приватного життя.

Схожою є думка О.Ф. Пасеки, який також зауважує, що визначення чи авторитету органів влади, чи сфери управління об'єктом незаконного поведіння зі спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації видається щонайменше сумнівним. По-перше, самі собою спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації не спричиняють шкоди жодним суспільним відносинам. По-друге, за допомогою цих засобів особа має на меті отримати відповідну інформацію (конфіденційну, інсайдерську, банківську, державну таємницю тощо), отже, спричиняє шкоду чи створює загрозу її спричинення саме у сфері захисту відповідного виду інформації, лише в цьому разі варто констатувати доцільність кримінально-правового реагування. По-третє, кримінально-правовий захист такої інформації передбачений в окремих нормах КК України, а спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації в цьому разі можуть бути радше засобами чи знаряддями вчинення цих злочинів [11, с. 304].

Водночас необхідно також зауважити, що вказане стосується випадків, коли формою реалізації об'єктивної сторони такого кримінального правопорушення є використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. Коли ж такими діями є їх придбання та збут, кримінальний правопорушник посягає на господарську діяльність, пов'язану з розробленням, виготовленням, постачанням спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку й інших технічних засобів негласного отримання інфор-

мації. У такому разі діяння, пов'язані з незаконними розробленням, придбанням та збутом спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, мають бути криміналізовані в окремій нормі кримінального законодавства, яку доцільно передбачити в розд. VII КК України (кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності).

Висновки. Отже, проведені дослідження надало підставу для констатації, що з урахуванням того, що форми реалізації об'єктивної сторони кримінального правопорушення безпосередньо пов'язані із втручанням у приватне спілкування¹, доцільним є визначення безпосереднім об'єктом такого кримінального правопорушення права громадянина на недоторканність приватного життя, особисту та сімейну таємницю. Родовим об'єктом мають бути суспільні відносини, що забезпечують конституційні права та свободи людини і громадянина.

Якщо формами реалізації об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 359 КК України, є придбання або збут спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, тоді можна говорити про те, що в такому разі особа посягає на господарську діяльність, пов'язану з розробленням, виготовленням, постачанням спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку й інших технічних засобів негласного отримання інформації, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 669 [12]. Отже, це кримінальне правопорушення відповідно до родового об'єкта має бути розміщене в розд. VII КК України (кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності).

Зазначене свідчить про доцільність перегляду національного кримінального законодавства в частині вдосконалення меж кримінальної відповідальності за незаконні дії зі спеціальними технічними засобами отримання інформації, а також розмежування родових і безпосередніх об'єктів таких протиправних діянь відповідно до форм реалізації об'єктивної сторони.

1 Додатково це підтверджується тим, що відповідно до ч. 4 ст. 258 Кримінального процесуального кодексу України, втручанням у приватне спілкування є доступ до змісту спілкування за умов, якщо учасники спілкування мають достатні підстави вважати, що спілкування є приватним. Різновидами втручання у приватне спілкування є: 1) аудіо-, відеоконтроль особи; 2) арешт, огляд і виїмка кореспонденції; 3) зняття інформації з електронних комунікаційних мереж; 4) зняття інформації з електронних інформаційних систем, а відповідно до Переліку спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 669, такими засобами є засоби для негласного аудіо-, відеоконтролю та спостереження за особою, речю або місцем; засоби для негласного отримання інформації про місцезнаходження та/або переміщення особи, транспортних засобів чи іншого володіння особи, зокрема для негласного установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу зв'язку; засоби для негласного обстеження кореспонденції, предметів, матеріальних носіїв інформації; засоби для негласного проникнення або обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; засоби для негласного зняття інформації з телекомунікаційних мереж; засоби для негласного зняття інформації з електронних інформаційних систем.

Список використаних джерел

1. Фесенко Є.В. Цінності як об'єкт злочину. *Право України*. 1999. № 6. С. 75–78.
2. Зелінський А.Ф., Куц В.М. Об'єкт злочину і структура Особливої частини Кримінального кодексу. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 1997. Вип. 2. С. 148–154.
3. Тацій В.Я., Пономаренко Ю.О. Об'єкт кримінального правопорушення. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2022. № 2 (18). С. 207–210.
4. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / Ю.В. Баулін та ін. ; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-е вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2010. 608 с.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 10-е вид., переробл. та допов. Київ : ВД «Дакор», 2018. 1368 с.
6. Боровик А.В. Класифікація кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальних правопорушень проти журналістів. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/248/226>.
7. Лутак Т.В. Кримінально-правові аспекти незаконного поводження зі спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків : ХНУВС, 2017. 21 с.
8. Залялова І.М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Донецьк, 2006. 183 с.
9. Петровський П.М., Новаченко Т.В. Проблема легітимності влади й авторитету керівника. *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 2 (49). С. 10–16.
10. Бондаренко В.Я. Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації за кримінальним правом України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 205 с.
11. Пасека О.Ф. Окремі проблемні аспекти кримінальної відповідальності за незаконне придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації за КК України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 2. С. 301–310.
12. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності, пов'язаної з розробленням, виготовленням, постачанням спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 22.09.2016 р. № 669. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/669-2016-%D0%BF#Text>.

References

1. Fesenko, Ye.V. (1999). Tsinnosti yak ob'iekt zlochyynu [Values as an object of crime]. *Pravo Ukrainy*. № 6. S. 75–78 [in Ukrainian].
2. Zelinskyi, A.F., & Kuts, V.M. (1997). Ob'iekt zlochyynu i struktura Osoblyvoi chastyny Kryminalnoho kodeksu [The object of crime and the structure of the Special Part of the Criminal Code]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. Kharkiv. Vyp. 2. S. 148–154 [in Ukrainian].
3. Tatsii, V.Ia., & Ponomarenko, Yu.O. (2022). Ob'iekt kryminalnoho pravoporushennia [Object of a criminal offense]. *Visnyk Asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy*. № 2 (18). S. 207–210 [in Ukrainian].
4. Kryminalne pravo Ukrainy: Osoblyva chastyna (2010). [Criminal Law of Ukraine: Special Part]: pidruchnyk / Yu.V. Baulin, V.I. Borysov, V.I. Tiutiuhin ta in.; za red. V.V. Stashysa, V.Ya. Tatsiia. 4-te vyd., pererobl. i dopov. Kh.: Pravo. 608 s. [in Ukrainian].
5. Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy (2018). [Scientific and practical commentary to the Criminal Code of Ukraine] / za red. M.I. Melnyka, M.I. Khavroniuka. 10-te vyd., pererobl. ta dopov. Kyiv: VD “Dakor”. 1368 s. [in Ukrainian].
6. Borovyk, A.V. (2022). Klyasyfikatsiia kryminalnykh pravoporushen proty avtorytetu orhaniv derzhavnoi vlady, orhaniv mistsevoho samovriaduvannia, obiednan hromadian ta kryminalnykh pravoporushen proty zhurnalistiv [Classification of criminal offenses against the authority of state authorities, local governments, associations of citizens and criminal offenses against journalists]. Retrieved from: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/248/226> [in Ukrainian].
7. Lutak, T.V. (2017). Kryminalno-pravovi aspekty nezakonnogo povodzhennia iz spetsialnymy tekhnichnymy zasobamy nehlacnoho otrymannia informatsii [Criminal-legal aspects of illegal behavior with special technical means of clandestine obtaining of information]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. KhNUVS. 21 s. [in Ukrainian].
8. Zaliialova, I.M. (2006). Kryminalna vidpovidalnist za vtruchannia v diialnist pratsivnyka pravookhoronnoho orhanu [Criminal liability for interference in the activities of a law enforcement officer]. *Candidate's thesis*. Donetsk. 183 s. [in Ukrainian].
9. Petrovskiy, P.M., & Novachenko, T.V. (2015). Problema lehitymnosti vlady y avtorytetu kerivnyka [The problem of legitimacy of power and authority of the leader]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*. Vyp. 2 (49). S. 10–16 [in Ukrainian].
10. Bondarenko, V.Ya. (2016). Kryminalna vidpovidalnist za nezakonne povodzhennia zi spetsialnymy tekhnichnymy zasobamy nehlacnoho otrymannia informatsii za kryminalnym pravom Ukrainy [Criminal liability for illegal handling of special technical means of covert obtaining of information under the criminal law of Ukraine]. *Candidate's thesis*. Lviv: LvDUVS. 205 s. [in Ukrainian].
11. Pasiaka, O.F. (2016). Okremi problemni aspekty kryminalnoi vidpovidalnosti za nezakonne prydbannia, zbut abo vykorystannia spetsialnykh tekhnichnykh zasobiv nehlacnoho otrymannia informatsii za KK Ukrainy [Certain problematic aspects of criminal liability for illegal acquisition, sale or use of special technical means of covert obtaining of information under the Criminal Code of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 2. S. 301–310 [in Ukrainian].

12. Litsenziini umovy provadzhennia hospodarskoi diialnosti, poviazanoi z rozroblenniam, vyhotovlenniam, postachanniam spetsialnykh tekhnichnykh zasobiv dlia zniattia informatsii z kanaliv zviazku ta inshykh tekhnichnykh zasobiv nehlasnoho otrymannia informatsii [Licensing conditions for conducting economic activities related to the development, manufacture, supply of special technical means for removing information from communication channels and other technical means of covert obtaining of information]: zatv. postanovoioi Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22.09.2016 r. № 669. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/669-2016-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Tsutskiridze Maksym,

Doctor of Law, Professor,
Professor at the Department of Criminal Procedure
(National Academy of Internal Affairs, Kyiv)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5880-8542>

Nazymko Yehor,

Doctor of Law, Professor, First Vice-Rector
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5209-0234>

Ponomarova Tetiana,

Doctor of Law, Senior Researcher,
Head of the Research Laboratory on Problems of Criminal Offense Prevention
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5209-0234>

ILLEGAL ACQUISITION, SALE OR USE OF SPECIAL TECHNICAL MEANS FOR OBTAINING INFORMATION: PROBLEMS OF DETERMINING THE OBJECT OF A CRIMINAL OFFENSE

The article analyzes the approaches of scientists to determining the object of a criminal offense provided for in Article 359 of the Criminal Code of Ukraine. It has been established that in most cases the commission of a criminal offense provided for in Article 359 of the Criminal Code of Ukraine is directly related to the purpose of obtaining private or confidential information and almost always – to the illegal violation of privacy. It has been determined that in cases where the forms of implementation of the objective side of the criminal offense provided for in Article 359 of the Criminal Code of Ukraine are their acquisition and sale, the criminal offender encroaches on economic activities related to the development, manufacture, supply of special technical means for removing information from communication channels and other technical means of covertly obtaining information. It is proved that the incorrect interpretation of the concept of authority of power narrows its legal meaning, which creates additional factors for the erroneous determination of the object of a criminal offense related to the illegal circulation of special technical means of covertly obtaining information. A key aspect in determining the concept of authority of power is its perception through the prism of legitimacy. Accordingly, in such a case, acts related to the illegal development, acquisition and sale of special technical means of covertly obtaining information should be criminalized in a separate norm of criminal legislation, which should be provided for in Chapter VII of the Criminal Code of Ukraine (criminal offenses in the field of economic activity). It is concluded that, taking into account the fact that the forms of implementation of the objective side of a criminal offense are directly related to interference in private communication, it is appropriate to define the citizen's right to privacy, personal and family secrets as the direct object of such a criminal offense. Accordingly, the generic object should be social relations that ensure the constitutional rights and freedoms of man and citizen.

Key words: criminal offense, object of criminal offense, criminal liability, illegal acquisition, sale or use of special technical means of obtaining information, authority of state authorities, local self-government bodies, associations of citizens, inviolability of private housing, legitimacy, private communication.

Надіслано до редколегії 28.02.2025